

Gravjakt på en villatomt i Grebo

L2008:1615 (RAÄ Grebo 221)

Melskog 1:11

Grebo socken

Åtvidabergs kommun

Östergötlands län

Roger Lundgren

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet	Melskog 1:11
Socken/stad	Grebo sn
Kommun	Åtvidaberg
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	L2008:1615 (RAÄ Grebo 221)
Digitala fastighetskartans blad	64F 6f SV
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH2000
Mätteknik	Digital GNSS
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens dnr	431-15553-2019
Länsstyrelsens handläggare	Göran Gruber
ÖM dnr	0369/19
ÖM projektnr	001391
ÖM Intrasisnr	-
Beställare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Håkan Johansson Fastighet i Östergötland AB
Projektledare	Roger Lundgren
Personal	Per Nilsson
Entreprenad	Dennis Svensson, egen firma
Fältarbetstid	2020-03-03
Totalt undersöktes	ca 170 m ²
Fynd	Ej tillvarataget
Foto	Digitala
Analys	Osteologisk artsbestämning
Grafik	Roger Lundgren
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Ur allmänt kartmaterial
ISSN 1403-9273

© Lantmäteriverket MS2008/06551
Rapport 2020:18 © Östergötlands museum

Gravjakt på en villatomt i Grebo

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Antikvarisk bakgrund.....	4
Syfte och metod.....	5
Resultat	5
Referenser	8
Bilaga 1. Schaktbeskrivningar	9

Omslagsbild: Stensättning L2012:2432 med undersökningsområdet på andra sidan vägen i bakgrunden. Foto mot SV, Per Nilsson, ÖM.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

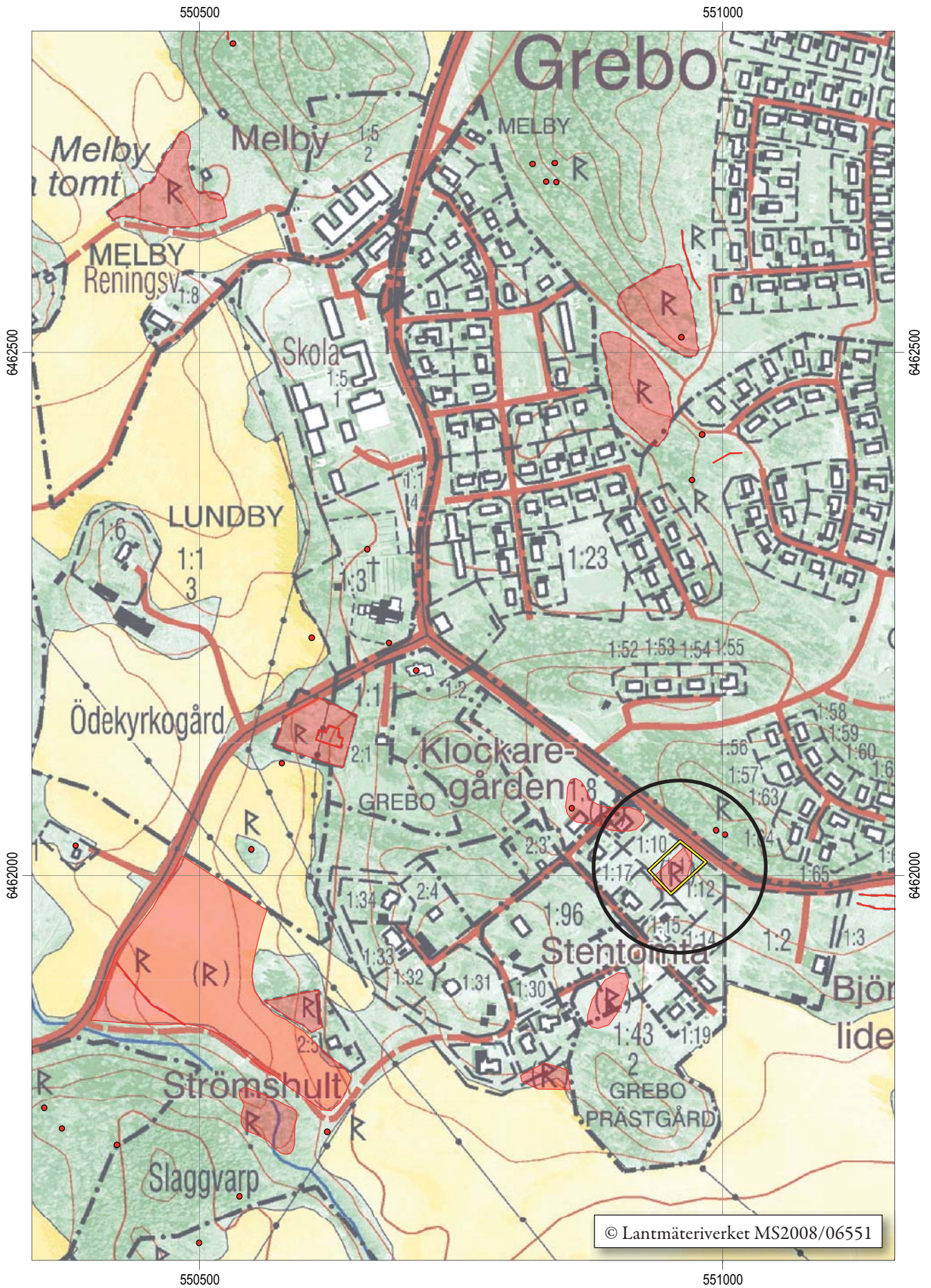
Sammanfattning

Östergötlands museum har under förvären 2020 utfört en arkeologisk förundersökning på fastigheten Melskog 1:11 i Grebo socken, Åtvidabergs kommun, Östergötland. Förundersökningen genomfördes med anledning av att ett bostadshus skulle uppföras på platsen och att schaktningsarbete därmed skulle utföras inom fornlämningsområdet för gravfältet L2008:1615 (Grebo 221).

Vid förundersökningen påträffades ett lager samt lösfynd i form av brända ben, keramik, en bipolär kvartskärna och ett mindre bronsbleck.

Roger Lundgren
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Inledning

Östergötlands museum har under våren 2020 utfört en arkeologisk förundersökning på fastigheten Melskog 1:11 i Grebo socken, Åtvidabergs kommun, Östergötland.

Anledning till förundersökningen var att Håkan Johansson Fastighet i Östergötland AB planerade att låta uppföra ett bostadshus på platsen för fornlämning L2008:1615 (Grebo 221). Förundersökningen genomfördes efter beslut av Länsstyrelsen Östergötland och bekostades av Håkan Johansson Fastighet i Östergötland AB. Ansvarig för förundersökningen var antikvarie Roger Lundgren. Denne svarar ävenledes för rapportarbetet.

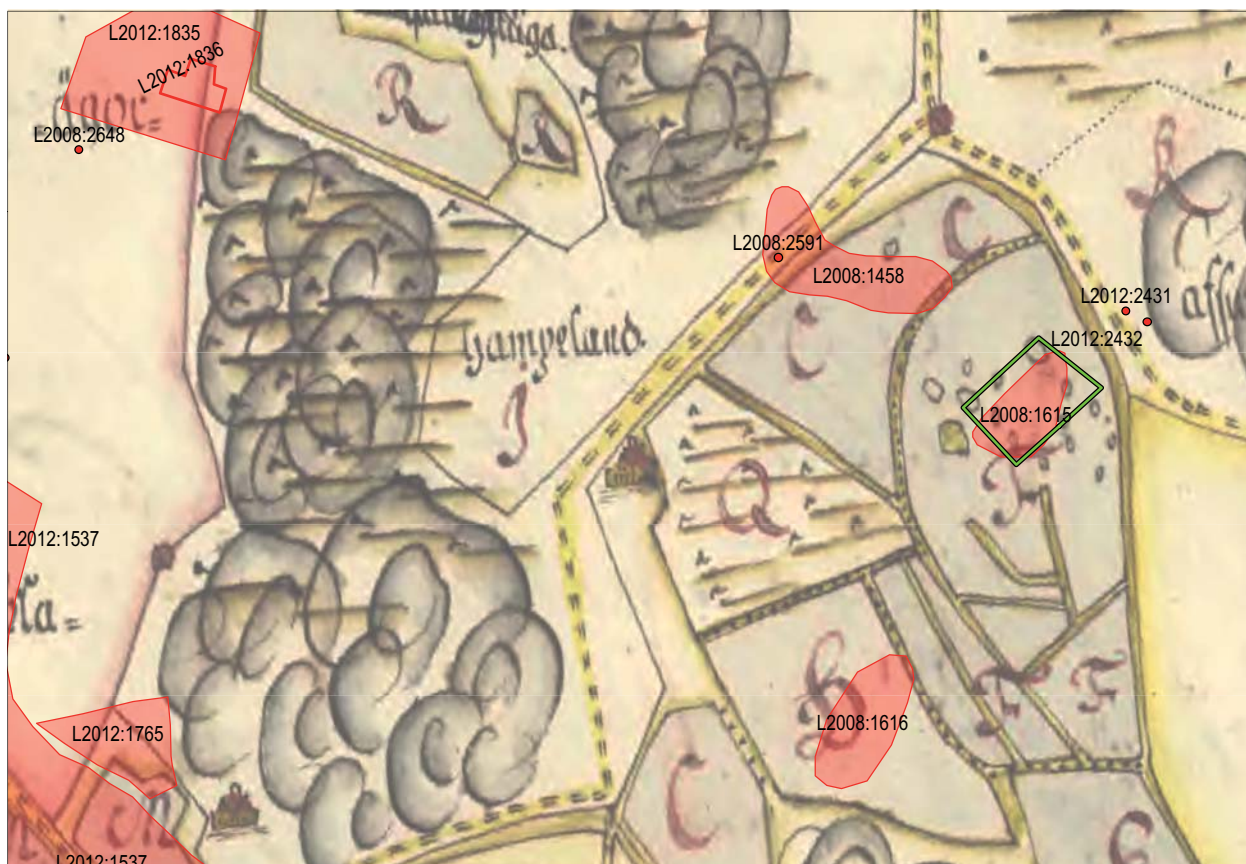
Antikvarisk bakgrund

Förundersökningsytan Melskog 1:11 är belägen i södra Grebo, drygt 300 m sydost om kyrkan. Marken har tidigare varit uppodlad. På en geometrisk avmätning från 1699 framgår att marken tidigare varit belagd med stora stenar och block, även om markavsnittet endast beskrivs som bestående av ”lerblandad sandjord med någon ör inblandad”. På häradsekonomiska kartan från 1868-77 är ytan markerad som vanlig åkerjord.

Äldsta kända omnämmande av platsnamnet Melskog är, enligt ortnamnsregistret, daterat till år 1448 emedan Grebo omnämns redan år 1354 (SDHK-nr: 6701).

Grebo är beläget i det begynnande sprickdalslandskap som tar vid sydost om Linköping och som sedan sträcker sig vidare ut mot kustbandet och Västervik. Landskapet i området är kuperat och består till stor del av skogbeklädda bergshöjder som här och var bryts av uppodlade dalgångar.

Det aktuella området är synnerligen fornlämnings- tät och det kända fornlämningsbeståndet utgörs till en icke obetydlig andel av gravar och framför allt stensättningar. Grebo är väl namnkunnigt till stor del beroende på de framstående fynd från äldre järnålder som gjorts i rika gravar vid grävningar utförda under 1860- och 1870-talen. Emellertid karaktäriseras denna period arkeologiskt sett av en viss lekmanamässig pionjärsanda vilket delvis medfört att den dåtida undersöknings- och dokumentationsmetodikerna nog bör betecknas som inte helt tillfredställande och därmed behäftad med vissa brister. Fyndomständigheterna kring de mest framstående fynden är alltså något oklara (se gärna genomgång Oxenstierna 1958:116-120).

Figur 3. Utsnitt ur Geometrisk avmätning från 1699 med undersökningsområdet och närliggande fornlämnningar markerade (D28-27:1). Skala 1:3000.

Den aktuella fornlämningen Grebo 221 (L2008:1615) registrerades i samband med en arkeologisk utredning etapp 2 utförd i området år 2004 (Rollöf 2004). Denna föregicks av en utredning etapp 1 utförd år 2001 (Nilsson 2001). Utredningarna utfördes i samband med planläggandet av det nu befintliga villaområdet. Fler undersökningar har följt i spåren av bebyggelsens framväxt. Vid en delundersökning av boplatsen Grebo 219 (L2008:571), belägen några hundratalet meter åt sydväst, påträffades bland annat ett hus från förromersk järnålder (Helander & Sköld 2010). Mellan boplatsen och det nu aktuella gravfältet påträffades år 2016 bland annat några härdar, vilka har daterats till yngre romersk järnålder och är således inte samtida med det närliggande förromerska huset (Helander 2016:9).

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämningen. Vidare skulle fornlämningens karaktär fastställas och dokumenteras avseende karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt slutligen tillvarata fornyfynd. Resultatet skulle även kunna användas av en eventuell undersökare för att bedöma och beräkna omfattning av en arkeologisk undersökning samt kunna användas i företagarens planering.

Förundersökningen genomfördes i form av en sökschaktsgrävning där sökschakt fördelades över den aktuella ytan med hänsyn tagen till 2004 års utredningsschakt (figur 4). Markytan banades skiktvis av med maskin ner till förmodad anläggningsnivå. Metalldetektor av multifrekvenstyp användes vid schaktningsarbetet. De upptagna schakten dokumenterades genom digital positionsbestämning med RTK-GPS samt gavs en kortfattad beskrivning. Potentiella anläggningar positionsbestämde digitalt, grävdes igenom för hand samt dokumenterades.

Resultat

Förundersökningsområdet omfattade en yta på ca 1350 m². Inom denna grävdes åtta sökschakt som tillsammans omfattade ca 170 m². Detta medför att kvoten avbanad yta, inklusive 2004 års utredningsschakt, uppgår till ca 18 %.

I schakt S209 påträffades ett lager (A222) innehållande bränd lera, kol, tegelkross samt förekomst av bränt ben och porslin/flintgods. Lagret ger ett inte allt för ålderstiget intryck och det är inte orimligt att det finns en koppling till hantverksområdet Grebo 223 (L2008:1458) beläget ca 50 m åt nordväst.

Även i andra schakt observerades ställvis små fläckar av liknande material. I schakten påträffades även spridda lösfynd i form av en bipolär kvartskärna, brända ben, förmodat bränd keramik, bränd lera, kolspår samt ett mindre bleck av kopparlegering. (Däremot påträffades inga tydliga spår liknande de underbyggnader till förmodade gravkonstruktioner som anträffades i utredningen etapp 1 (Rollöf 2004:9)). Inte heller påträffades några direkta paralleller till de båda mörkfärgningar som sagda utredning resulterade i. Den närmaste observationen som skulle kunna vara relevant i sammanhanget utgörs av att i schakt S205 observerades en knappt meterstor fläck med torr siltigare lera lätt uppblandad med småsten varav vissa uppvisade likheter med bränd lera. Fläcken bedömdes vid undersökning vara allt för osäker för att kategorisera som anläggning och antas vara av naturligt ursprung. Emellertid kan dock inte uteslutas att den skulle kunna utgöra ett resultat av värmepåverkan ovanifrån.

Sammanfattningsvis kan konstateras att den samlade fyndbilden och markomständigheterna delvis stämmer väl in med utredningen etapp 1:s tolkning om sönderplöjda gravar i området. Samtidigt kan dock inte bortses från att inga direkta ytterligare anläggningsrester kunde påvisas in situ vid den nu utförda förundersökningen varför gravfältet nog får anses som en lätt missvisande nomenklatur då det mesta pekar på att det rör sig om ett mycket begränsat antal förmodade gravar. Dessa hör i så fall troligen samman med den stensättning och resta sten som återfinns på andra sidan vägen ett trettiotal meter åt nordost (L2012:2432 och 2431). Vidare är det inte osannolikt att det tidigare funnits fler gravar som försvunnit i samband med anläggandet och ombyggnation av vägen. Fyndbilden skulle därmed rent hypotetiskt sett även delvis kunna vara en följd av att fyndförande jordmassor omfördelats från vägområdet.

Oavsett vilket så gör Östergötlands museum bedömningen det inte kan anses vara befogat med några ytterligare arkeologiska åtgärder i samband med det aktuella arbetsföretaget och att tomten kan bebyggas som planerat.

Figur 4. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet, sökschakt och fornlämningar markerade. Skala 1:500.

*Figur 5. Undersökningsområdet sett från norr.
Foto Roger Lundgren, ÖM.*

A222 Lager

Kulturlager? Av brunare sandigare/siltigare material med inslag av grus och småsten. Inslag av bränd lera och kol. Fåtaligt med tegelkross. Enstaka bränt ben och porslin/flintgods. Förefaller ganska modernt. Gårdsplan/aktivitetsyta/hantverk?

*Figur 6. Schakt 209 med anläggning A222.
Foto Roger Lundgren, ÖM.*

Referenser

- Helander, A. 2016. *Härdområde i Grebo – Härदार och kokgropar från yngre romersk järnålder*. Arkeologisk förundersökning. Riksantikvarieämbetet UV Öst Rapport 2017:48. Linköping.
- Helander, C & Sköld, K. 2010. *En boplats i Grebo*. Särskild arkeologisk undersökning. Riksantikvarieämbetet UV Öst Rapport 2010:20. Linköping.
- Nilsson, P. 2001. *Vapengravar och stenålderslämningar vid Grebo samhälle*. Riksantikvarieämbetet UV Öst Rapport 2001:23.
- Oxenstierna, E. 1958. *Die ältere eisenzeit in Östergötland*. Eget förlag. Linköping.
- Rolöf, M. 2004. *På prästgårdsjorden*. Arkeologisk utredning etapp 1. Riksantikvarieämbetet UV Öst Rapport 2004:50. Linköping.
- SDHK = Svenskt Diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev. Digital resurs via <https://riksarkivet.se/SDHK>

Lantmäterimyndigheternas arkiv

Aktbeteckning	05-gre-27
Län	Östergötland
Kommun	Åtvidaberg
Datum	1774-03-22
Åtgärd	Storskifte
Antal bilder	9
Original	Analog

Lantmäteristyrelsens arkiv

Aktbeteckning	D28-27:1
Län	Östergötlands län
Socken	Grebo socken
Ort	Prästgården nr 1
Åtgärd	Geometrisk avmätning
Datum	1699
Lantmätare	Nils Lundberg
Antal bilder	2

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Schakt	Längd	Bredd	Djup	Fyllning	Undergrund	Övrigt
S201	4,4	1,3	0,35	Gråbrun lerig silt	Brun lera	Inget av arkeologiskt intresse
S205	10,3	2,4	0,30	Gråbrun lerig silt	Brun lera	Enstaka bränt ben, keramik (bränd), bränd lera, bronsbleck. Rikligt med djupa plogspår i NNV-SSO riktning. Ställvis 'torrt' siltigt med keramikliknande sten. Värmepåverkat?
S209	31,4	2,4	0,30	Gråbrun lerig silt	Brun lera. Enstaka sten < 0,15 m	Lager A222. Kvartskärna. Plogspår i NNV-SSO riktning.
S226	10,0	1,3	0,30	Gråbrun lerig silt	Brun lera	Inget av arkeologiskt intresse.
S232	12,7	1,3	0,25-0,30	Gråbrun lerig silt	Brun, lätt siltig, lera	Inget av arkeologiskt intresse.
S242	14,2	1,3	0,20-0,30	Gråbrun lerig silt	Brun lera	Inget av arkeologiskt intresse. Stendike TD238
S246	18,7	1,3	0,20-0,35	Gråbrun lerig silt	Brun lera i N del, gråbrun siltigare lera i S	Enstaka bränd lera, kol och tegelkross. Korsade utredningsschakt från 2004 som dock inte kunde urskiljas.
S254	10,6	2,9	,03-0,60	Gråbrun lerig silt	Brun lera. Enstaka sten < 0,35	Fragment av mindre hästsko. Bortsprängt block i SO. Inget av arkeologiskt intresse. Stendike TD266.

I början av mars månad år 2020 utförde Östergötlands museum en arkeologisk förundersökning på fastigheten Melskog 1:11 i Grebo socken, Åtvidabergs kommun. Förundersökningen genomfördes med anledning av att ett bostadshus skulle uppföras på platsen och att schaktningsarbete därmed skulle komma att utföras inom fornlämningsområdet för gravfältet L2008:1615 (Grebo 221).

Vid förundersökningen påträffades ett lager samt lösfynd i form av brända ben, keramik, en bipolär kvartskärna och ett mindre bronsbleck.

ISSN 1403-9273

Rapport 2020:18